

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาครูให้เป็นแกนนำต้นแบบปฏิรูปการเรียนรู้ และการจัดกระบวนการเรียนการสอนแนวปฏิรูปการเรียนรู้ มีเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ครูต้นแบบปฏิรูปการเรียนรู้
2. กระบวนการการพัฒนาครูแกนนำเพื่อเป็นต้นแบบปฏิรูปการเรียนรู้
3. กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
4. ทฤษฎีการเรียนรู้
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการเรียนรู้
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการการอบรมครูประจำการ

ครูต้นแบบปฏิรูปการเรียนรู้

ครูต้นแบบ คือ ครูที่มีผลงานดีเด่นด้านการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและเรียนรู้ด้วยความสุข มีขั้นตอนการสอนที่สามารถเป็นแบบอย่างและสามารถขยายผลแก่เพื่อนครูได้ มีความประพฤติดี ปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณครูและมีบุคลิกภาพของความเป็นครู

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สถาบันแห่งชาติเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ (2542 : 64) ได้กล่าวไว้ว่า ครูยุคปฏิรูปต้องมีลักษณะดังนี้

- 1) รักและเข้าใจเด็ก คือคุณสมบัติขั้นพื้นฐานของครู นอกจากความรักและเอาใจใส่แล้ว ครูยังต้องมีความเมตตาและปรารถนาดีต่อเด็กด้วย
- 2) ศรัทธาในวิชาชีพ ครูมีหน้าที่พัฒนาเด็กให้เติบโตอย่างมีคุณภาพเพื่อเป็นกำลังสำคัญของประเทศในอนาคต อาชีพครูจึงเป็นงานที่มีเกียรติและน่าภาคภูมิใจยิ่ง
- 3) ยอมรับความแตกต่างของผู้เรียน เชื่อว่าเด็กทุกคนมีศักยภาพในการเรียนรู้ที่ต่างกันไป โดยครูเป็นผู้ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของเด็กในด้านนั้น ๆ ให้โดดเด่นยิ่งขึ้น

- 4) เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นหัวใจของการปฏิรูปการเรียนรู้ ครูจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีสอนของตนให้สอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
 - 5) พัฒนาตนเองอยู่เสมอ ด้านความรู้ต่าง ๆ ด้านเทคโนโลยี ตลอดจนนวัตกรรมด้านการศึกษาเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา หากครูหยุดนิ่งอยู่กับที่ จะกลายเป็นครูตกยุคในที่สุด
 - 6) ทุ่มเทและรับผิดชอบสูง ครูจะประสบความสำเร็จในอาชีพได้ ต้องทุ่มเทตนเองและอุทิศเวลาให้แก่งานในหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ
 - 7) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ยึดมั่นในจรรยาบรรณของวิชาชีพครู วางตนเหมาะสมเป็นที่ยอมรับและนำศรัทธาของสังคม
 - 8) รู้จักวิเคราะห์หลักสูตร และสามารถนำหลักสูตรการเรียนรู้มาประยุกต์เข้ากับสภาพแวดล้อมในชีวิตจริงของผู้เรียน และเชื่อมโยงกับสถานะของสังคมโลกที่อยู่ไกลตัวออกไป
 - 9) เป็นนักประสาน ในอนาคต ชุมชนท้องถิ่นจะเข้ามามีส่วนร่วมทางการศึกษามากขึ้น ครูจึงต้องรู้จักร่วมมือกับองค์กรเหล่านั้น เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการจัดการศึกษา
- ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติจึงได้มีโครงการครูต้นแบบขึ้น เพื่อเป็นต้นแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ลักษณะของครูดี

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542 : 26) ได้กล่าวถึง ตัวชี้ลักษณะครูที่ดีในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ลักษณะของผู้บริหารที่สนับสนุน Child Centered ตัวชี้ลักษณะครูที่ดี เรียงตามลำดับดังนี้

- 1) ต้องมีความรัก และความเข้าใจเด็ก มีความเมตตา ปราณนาดี รักเด็ก
- 2) อิ่มเอมแจ่มใส น่าศรัทธา มองโลกในแง่ดี
- 3) เสียสละ อุทิศเวลา เป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม และประโยชน์ที่จะเกิดกับตัวเด็กมากกว่าประโยชน์ส่วนตน
- 4) พัฒนาตนเองเสมอ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ไม่หยุดนิ่ง
- 5) มีมนุษยสัมพันธ์ดี อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข
- 6) ซื่อสัตย์ อดทน ขยันหมั่นเพียร จริงใจ ตั้งใจค้นหาศักยภาพของเด็ก
- 7) ตั้งใจสอน มีความสามารถในการปฏิบัติงานสอน มีการพัฒนาผลงานอย่างต่อเนื่อง
- 8) มีวิสัยทัศน์กว้างไกล วิเคราะห์หลักสูตรเชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อมในชีวิตจริง
- 9) ตรงต่อเวลา จัดสรรเวลาและกิจกรรมอย่างเป็นระบบ

- 10) มีความรับผิดชอบ มุ่งมั่นแก้ปัญหาให้นักเรียนรายบุคคล
- 11) รักและศรัทธาในวิชาชีพครู
- 12) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแต่งกายวางตนเหมาะสม เป็นที่ยอมรับ และนำศรัทธา
- 13) ยอมรับความคิดเห็น และความสามารถของผู้อื่น
- 14) ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล มีความเชื่อว่าเด็กทุกคนมีศักยภาพในการเรียนรู้
- 15) เป็นนักประสาน และร่วมมือกับบ้าน และชุมชนอย่างสร้างสรรค์

ครูอาชีพตามแนวปฏิรูปการศึกษา

อารีรัตน์ วัฒนสิน (2544 : 28) กล่าวว่าไว้ว่า ครูอาชีพ หมายถึง ครูที่มีความมุ่งมั่นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนา ให้ครบทุกด้าน ทั้งความดี ความเก่ง และสุขภาพกายที่แข็งแรง มีความมั่นคงทางอารมณ์ และมีพื้นฐานในการศึกษาทั้งแนวประกอบอาชีพสามารถออกแบบการเรียนรู้ได้ตามแนวทาง การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ครูอาชีพจึงมีภาระงาน ดังนี้

- 1) พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ตนเองมีคำตอบถูกหลาย ๆ คำตอบ ไม่ใช่คำตอบถูกจากหนังสือเรียนเล่มเดียว (เดิม) และถ้าพัฒนาตนเองตลอดเวลาจะสามารถนำคำตอบผิดของเด็ก (ครูต้องไม่บอกว่าผิด) มาตั้งเป็นคำถามใหม่ให้เด็กค้นคว้าหาคำตอบถูกได้ด้วยตนเอง

- 2) วิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล ครูต้องรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพราะแต่ละคนมีวิธีการเรียนรู้ที่ต่างกันสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนได้พัฒนาเต็มศักยภาพของแต่ละคนได้ (ตาม พ.ร.บ.)

- 3) วิเคราะห์หลักสูตร เพื่อการออกแบบเรียนรู้ให้ครอบคลุมมาตรฐานแต่ละช่วงชั้นและเหมาะสมกับวุฒิภาวะและสภาพผู้เรียน

- 4) เตรียมการสอนก่อนเข้าห้องเรียน ปกติครูทุกคนต้องเตรียมการสอนอยู่แล้วให้เตรียมเป็นเอกสารโดยไม่ต้องยึดรูปแบบใดที่ตายตัว บันทึกไว้ตามที่ตั้งใจจะจัดการเรียนการสอน ฟังระลึกเสมอว่าไม่มีรูปแบบใดที่ดีที่สุดต้องหลากหลายเหมาะกับครู และนักเรียนแต่ละกลุ่มในการออกแบบกิจกรรมควรยึดหลักต่อไปนี้

- 4.1) ออกแบบการเรียนการสอนตามลักษณะของวิชา เช่น วิชาภาษาไทย จุดเน้นอยู่ที่การรับสาร ส่งสารและการวิเคราะห์สาร สำหรับวิชาสังคมศึกษาจุดเน้นอยู่ที่การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ต้องออกแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับลักษณะวิชา

4.2) ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมอิสระด้วยตนเองบ้าง การเรียนรู้
อย่างอิสระจะทำให้ผู้เรียนมีความสุข และสิ่งที่เรียนรู้ติดตัวคงทน

4.3) เน้นกระบวนการคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา และสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวนักเรียน
เองให้มากโดยพยายามออกแบบให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ นำเสนอ อภิปรายสรุปได้เอง

4.4) ออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนรักการอ่าน และเขียนทุกคาบเรียน เช่น ต้องค้นคว้า
อภิปราย และรายงาน

4.5) เน้นการปฏิบัติจริงให้มาก การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริงโดยดึงจากประสบการณ์
เด่นของผู้เรียนเองมาปฏิบัติ จะสอดคล้องกับวิถีการดำรงชีวิตและความรู้ติดตัวคงทน

4.6) จัดกิจกรรมการเรียนการสอน การสอบให้เป็นเนื้อเดียวกัน หมายความว่า เรียน
สอน สอบ ต่อเนื่องกันครูสามารถใช้ผลการสอบเพื่อปรับปรุงพัฒนาการของผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง
และเติมเต็มให้ผู้เรียนได้พัฒนาครบถ้วนตามมาตรฐานของหลักสูตรใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุง
การสอนของตนเองให้สมบูรณ์มีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย

5) จัดบันทึกข้อดี ข้อเสีย ของการจัดการเรียนการสอนเป็นบันทึกสั้น ๆ ทั้งตัวผู้เรียนและ
ตัวครูเองทุกคาบเรียน เพื่อใช้เป็นร่องรอยหลักฐานในการตรวจสอบทบทวน พัฒนาการสอนของครู
และพัฒนาการของผู้เรียน เพื่อการประเมินผลสุดท้าย ให้ระดับผลการเรียนที่เป็นไปตามศักยภาพ
ของผู้เรียนอย่างแท้จริง กระบวนการนี้จัดเป็นการวิจัยในชั้นเรียน

6) ปรับปรุงการออกแบบการเรียนการสอน จากหลักฐานร่องรอยและการค้นคว้าเพิ่มเติม
ให้ได้รูปแบบ การเรียนการสอนของครูเอง ที่สมบูรณ์มีประสิทธิภาพไว้ใช้ในภาคเรียนต่อ ๆ ไป

7) เผยแพร่รูปแบบการเรียนการสอนของตนเองเพื่อให้ผู้อื่นใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา
ต่อไป

8) ครูอาชีพขณะจัดการเรียนการสอนทุกคาบต้องทำหน้าที่ต่อไปนี้

8.1) เป็นครูแนะแนวตลอดเวลา ต้องสังเกตผู้เรียนและหาจังหวะโอกาสช่วยแนะแนว
ผู้เรียนที่พบว่ามีปัญหา ให้เขารู้จักตนเอง แก้ปัญหาได้เอง

8.2) เป็นครูภาษาไทยตลอดเวลา ต้องดูแลการใช้ภาษาไทย ทั้งการพูดอภิปรายผลงาน
การเขียนของผู้เรียน หาจังหวะโอกาสปรับปรุงภาษาไทยของผู้เรียนให้ถูกต้อง ในฐานะภาษาไทย
เป็นภาษาเอกลักษณ์ของชาติ

8.3) เป็นครูที่มีคุณธรรมจริยธรรม ตลอดเวลา ครูอาชีพต้องหาจังหวะโอกาสพัฒนา
คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ที่พึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียน โดยสอนแทรกทุกวิชา

8.4) เป็นครูศาสตร์เฉพาะของตนเองรับผิดชอบ โดยพัฒนาศาสตร์ของตนเองให้มี
คำตอบถูกหลาย ๆ คำตอบตลอดเวลา

ยุทธศาสตร์การสอน

ในการเลือกรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นสำคัญมาประยุกต์ใช้ นอกจากจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหาสาระและตัวผู้เรียนแล้ว สิ่งที่ครูจะลืมไม่ได้คือ ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การจัดการเรียนรู้สามารถพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมได้อย่างสมดุลปัจจัยดังกล่าว เช่น

1) **การจัดแหล่งการเรียนรู้** แหล่งการเรียนรู้มีอยู่ทั่วไป ที่สำคัญคือโรงเรียน ครอบครัว ชุมชน สถานที่ต่างๆ สิ่งแวดล้อม บุคคลทั้งเพื่อนนักเรียนและบุคคลในชุมชนล้วนแต่เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ครูสามารถจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้สัมผัส ได้สำรวจ ได้สังเกต ได้ซักถาม สัมภาษณ์ ทำให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ตรง

2) **การเปลี่ยนแปลงบทบาทของครู** จากการเป็นผู้ถ่ายทอดเนื้อหาวิชามาเป็นผู้กระตุ้น ผู้เรียน ให้กำลังใจให้คำแนะนำเรียนไปพร้อมกับผู้เรียนในบางเรื่องที่เป็นความรู้ใหม่ ๆ ส่วนบทบาทของผู้เรียนคือเป็นผู้ลงมือปฏิบัติจนได้ข้อค้นพบและข้อสรุปด้วยตนเองอย่างไรก็ตามการปรับเปลี่ยนบทบาทดังกล่าวไม่ได้ลดความสำคัญของครูแต่อย่างใดแต่ครูกับมีความสำคัญมากขึ้น เพราะบทบาทของครูจะมากขึ้น ครูจะต้องเป็นคนเก่ง มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในสาขาที่สอนจะสามารถแนะนำผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง มีการเตรียมการสอนอย่างดี รู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล รู้จักผู้เรียนในด้านความรู้ ความสามารถ อุปนิสัยใจคอ สุขภาพร่างกายการประพฤติปฏิบัติ ครูจะต้องเตรียมบทเรียน กิจกรรมและสถานการณ์ที่จะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เตรียมสื่อและอุปกรณ์ที่ผู้เรียนจะใช้ศึกษา เตรียมคำถามที่จะใช้ถามเป็นต้น ครูจะต้องมีเมตตา ห่วงดีต่อผู้เรียน ให้ความรัก ความอบอุ่น รู้จักให้อภัยผู้เรียนเมื่อทำผิดพลาดแนะนำด้วยความหวังดี มีความเป็นมิตร มีความอดทน เพื่อให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ที่สูงและเรียนด้วยความสุข

3) **การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้** ครูจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียนและกระตุ้นให้กำลังใจผู้เรียนที่จะค้นคว้าหาความรู้ ชี้แนะวิธีการแสวงหาความรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ มีการถกเถียงแก้ปัญหา ได้ทำงานร่วมกันกับเพื่อน รู้จักการวางแผนการปฏิบัติงานเลือกวิธีการปฏิบัติร่วมกันดำเนินการปฏิบัติตามแผนงาน และประเมินงาน และ มีการประชุมปรึกษาหารือประมวลข้อเท็จจริงหรือข้อมูลต่าง ๆ มาวิเคราะห์หาข้อสรุปเป็นความรู้ที่จะนำไปใช้ในชีวิตจริง

รูปแบบในการจัดการเรียนรู้ มีวิธีการและรูปแบบ หลายรูปแบบ ซึ่งครูสามารถศึกษาได้จากตำรา เอกสาร ผู้เชี่ยวชาญ หรือแม้แต่เพื่อนครูด้วยกัน รูปแบบการสอน เช่น

- การสอนด้วยรูปแบบซิปปา (Cippa Model)
- การสอนแบบโครงงาน
- การสอนแบบบูรณาการ
- 4 MAT การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้
- การสอนแบบ Story Line
- การสอนแบบโครงสร้างความรู้ หรือแผนผังความคิด (Graphic Organizer)

กระบวนการพัฒนาครูแกนนำเพื่อเป็นต้นแบบปฏิรูปการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544 : 42-43) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาบุคลากรแกนนำเพื่อเป็นต้นแบบปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งควบคู่ไปกับการพัฒนาโรงเรียนได้ ดำเนินการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งประโยชน์ต่อผู้เรียน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ดำเนินการพัฒนาบุคลากรแกนนำเพื่อเป็นต้นแบบปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ขึ้น ตามนโยบายการพัฒนาครูแกนนำของกระทรวงศึกษาธิการ บุคลากรแกนนำที่ดำเนินการพัฒนานั้น นอกจากบุคลากรครูแล้วจะมีผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ตระหนักว่าทั้งครู ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ มีความสำคัญ ใกล้เคียงกับการจัดการเรียนการสอนที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาสมเจตนาธรรม

กระบวนการพัฒนาครูแกนนำเพื่อเป็นต้นแบบปฏิรูปการเรียนรู้ ได้ดำเนินการโดยมี จังหวัดเป็นฐานการพัฒนาตามความเหมาะสม เน้นการสมัครใจเข้าร่วมพัฒนา โดยมีหลักสูตรแกน ของสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติและของกรมวิชาการเป็นแนวการดำเนินการพัฒนา โดยรวมของทั้งประเทศ ดำเนินการได้กว้างขวางต่อเนื่องอีกสอดคล้องสนับสนุนกับการพัฒนา โรงเรียนแกนนำปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ และโรงเรียนทั่วไปให้สามารถดำเนินการปฏิรูป กระบวนการเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวางมีประสิทธิภาพ

สำหรับการพัฒนาบุคลากรแกนนำเพื่อเป็นต้นแบบปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ นั้นจะมี เกณฑ์การประเมิน 3 เกณฑ์ แยกตามกลุ่มของบุคลากร คือ ครู ผู้บริหารสถานศึกษาและศึกษานิเทศก์ โดยเกณฑ์การประเมินครู กับผู้บริหารสถานศึกษาใช้เกณฑ์เดียวกัน สำหรับเกณฑ์การประเมิน โรงเรียนปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการ ซึ่งประเมินผู้บริหารสถานศึกษา 8 รายการ
2. ด้านการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประเมินครูผู้สอน 6 รายการ

แต่ระดับคุณภาพการยอมรับต่างกัน กล่าวคือ การประเมินโรงเรียนปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ระดับการยอมรับอยู่ที่ผลการประเมินระดับเฉลี่ย 2.5 ขึ้นไป ส่วนบุคลากรแกนนำเพื่อเป็นต้นแบบฯ อยู่ที่ระดับเฉลี่ย 3.5 –4.0 อย่างไรก็ตามเกณฑ์การประเมินเป็นเครื่องมือ มีเป้าหมายหลักเพื่อให้โรงเรียนหรือบุคลากรแต่ละท่านใช้ประเมินตรวจสอบตนเองเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และเมื่อตรวจสอบแล้วประสงค์ให้ต้นสังกัดประเมิน และให้การรับรองยกย่อง ให้เป็นโรงเรียนปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ หรือเป็นบุคลากรต้นแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ก็สามารถแจ้งต้นสังกัดให้ดำเนิน การประเมินได้

โดยสรุปกระบวนการพัฒนามูลฐานแกนนำเพื่อเป็นต้นแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้เป็นการพัฒนามูลฐานให้เปลี่ยนพฤติกรรมการสอนให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาแล้วประเมินตนเองตามเกณฑ์ เมื่อมีความพร้อมก็ขอรับการประเมินจากต้นสังกัด คณะกรรมการประเมินรับรองคุณภาพบุคลากรต้นแบบฯแล้วจะได้รับเกียรติบัตรจาก สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544 : 1) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่ชี้ให้ผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ว่า การเรียนรู้ที่มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน สนองความแตกต่างระหว่างบุคคลผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง เรียนรู้มีความสุข ได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพรอบด้าน สมดุลย์ มีทักษะการแสวงหาความรู้ สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่มีความหลากหลาย สอดคล้องกับหลักสูตร สภาพแวดล้อม ความสนใจ และศักยภาพของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี เก่ง และมีความสุข ผลการวิเคราะห์แนวการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีประเด็นหลัก ๆ ที่สอดคล้องกันเป็นส่วนใหญ่ ดังนี้

1) เน้นกระบวนการกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

- 1.1 รู้จักตนเอง
- 1.2 รู้จักการอยู่ร่วมกับผู้อื่น
- 1.3 รู้จักฟังพาทักษะกัน
- 1.4 รู้วิธีศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง
- 1.5 รู้วิธีศึกษาหาความรู้ร่วมกับผู้อื่น

1.6 รู้จักประเมินตนเอง

1.7 ยอมรับผลการประเมินจากผู้อื่น

2) เน้นการปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน เพื่อฝึกให้นักเรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

2.1 จัดกิจกรรมตามความสนใจ

2.2 ให้เด็กวางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน

2.3 ให้เด็กได้ปฏิบัติจริงให้มากที่สุด เพื่อค้นหาคำตอบและสรุปความรู้ด้วยตนเอง

2.4 เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อพัฒนาเด็กให้เต็มตามศักยภาพแต่ละคน

2.5 ฝึกให้นักเรียนเป็นทั้งผู้นำและผู้ตามที่ดี

2.6 เน้นให้เด็กได้เรียนรู้จากธรรมชาติสิ่งแวดล้อมของชีวิตจริง

3) จัดการเรียนการสอนตามสภาพจริงของผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมเริ่มตั้งแต่ใกล้ตัวจนถึงสังคมโลก เช่น สภาพปัญหาในชุมชน การประกอบอาชีพในชุมชน ฯลฯ และประเมินผลตามสภาพจริงโดยเน้นความสำเร็จของผู้เรียน พิจารณาตัวบ่งชี้พฤติกรรม คุณลักษณะต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ร่องรอยการแสวงหาความรู้ของผู้เรียน ชิ้นงาน องค์ความรู้ที่ผู้เรียนนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งนี้ ผู้สอนต้องปรับตัวบ่งชี้เหล่านี้ให้สอดคล้องกับแบบประเมินของหลักสูตรด้วย

4) ให้นักเรียนได้ทำโครงการนำเสนอแนวคิดและขั้นตอนการดำเนินงานพร้อมทั้งให้ได้ปฏิบัติจริงเพื่อสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

5) การจัดกิจกรรมมุ่งเน้นให้เด็กได้รู้ รู้จักคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น รู้จักคิดแยกแยะ เชื่อมโยง เป็นระบบ กล้าแสดงออก ใช้หลักเหตุและผลในการรับฟังความคิดเห็น และประเมินผล ร่วมกันเพื่อการพัฒนาและปรับปรุง เคารพ และให้เกียรติซึ่งกันและกัน โดยครูจะต้องคอยส่งเสริม จัดสภาพแวดล้อมและอำนวยความสะดวกให้เกิดสิ่งเหล่านี้ บนความเชื่อพื้นฐานว่า เด็กสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ส่งเสริมให้เด็กได้แสดงความสามารถในทางที่ถูกอีกทั้ง ครูต้องยอมรับการกระทำนั้น ๆ ยกย่องและให้กำลังใจ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียน ได้รู้ มีนิสัยชอบปฏิบัติและสร้างสรรค์ ผลงานอย่างมีความสุข

ทฤษฎีการเรียนรู้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544 : 78-94) กล่าวถึง ทฤษฎีการเรียนรู้ ทฤษฎีผสมผสานได้แก่

1. ทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม ได้เสนอทฤษฎีการเรียนรู้ไว้ดังนี้

ก. พื้นฐานการเรียนรู้เป็นหัวใจในการเรียน ผู้เรียนแต่ละคนจะเข้าชั้นเรียนด้วยพื้นฐานที่จะช่วยให้เขาประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ต่างกัน ถ้าเขามีพื้นฐานที่คล้ายคลึงกัน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะไม่แตกต่างกัน

ข. คุณลักษณะของแต่ละคน เช่น ความรู้ที่จำเป็นก่อนเรียน แรงจูงใจในการเรียน และคุณภาพของการสอนเป็นสิ่งที่ปรับปรุงได้เพื่อให้แต่ละคนและทั้งกลุ่มมีระดับการเรียนรู้ที่สูงขึ้น

บลูมแบ่งจุดมุ่งหมายทางการศึกษาออกเป็น 3 ด้าน คือพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) จิตพิสัย (Affective Domain)

องค์ประกอบที่จะทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายทางการศึกษา จะประกอบด้วย 4 ด้าน คือ

1) อุปกรณ์การสอน (Instructional Material) อุปกรณ์ที่จะช่วยให้ครูได้ใช้ในการสอน ผู้เรียนให้สะดวกและเข้าใจง่าย

2) กระบวนการสอนของครู (Teaching Process) จากวิธีถ่ายทอดความรู้ของครู การอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจ

3) กระบวนการของผู้เรียนในการเรียนการสอน (Student Processing of Instruction) เน้นกระบวนการเรียนรู้ของตัวผู้เรียน โดยอาศัยความตั้งใจเอาใจใส่ และความสามารถในการรับรู้ และเรียนรู้

4) สภาพแวดล้อมทางบ้านและการยอมรับทางสังคม (Home Environment and Social Support System) สภาพแวดล้อมทั้งทางบ้านและสังคมทั่วไปมีผลต่อการเรียนรู้ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เพื่อน หนังสือพิมพ์ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสิ่งเหล่านี้ โดยการฟังการพบเห็น การติดต่อบางครั้งเกิดการเรียนรู้โดยไม่รู้ตัวและบางครั้งก็เป็นการเลียนแบบ

ในกระบวนการสอนของครู คุณภาพการสอนของครูนั้นว่ามีความสำคัญมาก ซึ่งจะประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ประการ คือ

1) การชี้แนะ (Cues) การบอกจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนและงานที่จะต้องทำให้ ผู้เรียนได้ทราบอย่างชัดเจน

2) การมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึงการร่วมมือกันในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน

3) การเสริมแรง (Reinforcement) หมายถึง การชมเชย การติ

4) การให้ข้อมูลย้อนกลับและแก้ไขข้อบกพร่อง (Feedback and Correction) ซึ่งเป็นการตรวจสอบผลการสอนของครูและผลการเรียนของผู้เรียน แจ้งผลนั้นให้ผู้เรียนทราบและพิจารณาให้ผู้เรียนทราบ และพิจารณาว่าผู้เรียนยังมีจุดบกพร่องในเรื่องใดจะได้แก้ไขเพื่อปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนโดยยึดข้อมูลย้อนกลับนั้น

2. ทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไดค์

ทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ (Thorndike's Concepted Theory) ธอร์นไดค์ได้ทดลองเกี่ยวกับการเรียนรู้ โดยเน้นสิ่งเร้าและการตอบสนอง ใช้การลองผิดลองถูก เขาค้นพบว่า การเรียนรู้เกิดจากความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง โดยมีสิ่งภายนอกเป็นตัวเสริมแรง เขาค้นพบกฎ 3 ข้อ ในการเรียนรู้ คือ

- 1) กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) กฎนี้กล่าวถึงสภาพความพร้อมของผู้เรียน ทั้งทางร่างกายและจิตใจความพร้อมทางร่างกาย หมายถึง ความพร้อมทางวุฒิภาวะส่วนความพร้อมทางจิตใจ หมายถึง ความพร้อมที่เกิดจากความพึงพอใจซึ่งต้องมีทั้งสองอย่างประกอบกัน
- 2) กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) กฎนี้ได้กล่าวถึงการสร้างความมั่นคงของการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับสิ่งตอบสนองที่ถูกต้อง โดยฝึกหัดซ้ำบ่อยๆย่อมทำให้เกิดการเรียนรู้ได้นานและคงทนถาวร โดยมีกฎย่อย 2 ข้อ คือ กฎแห่งการนำไปใช้ให้เกิดการเรียนรู้ถาวร และ กฎแห่งการไม่ได้ใช้ทำให้เกิดการลืม
- 3) กฎแห่งผลที่ได้รับ (Law of Affect) กฎนี้กล่าวถึงผลที่ได้รับเมื่อแสดงพฤติกรรม การเรียนรู้ ถ้าผู้เรียนพอใจก็จะแสดงพฤติกรรมนั้นอีก หากไม่พอใจก็ไม่อยากจะเรียน ซึ่งตรงกับลักษณะการเสริมแรง

การนำกฎของธอร์นไดค์ไปใช้ในการเรียนการสอน

1. การนำกฎแห่งความพร้อมมาใช้ก่อนการเรียนควรสำรวจความพร้อมของผู้เรียน ควรมีการเตรียมพร้อมเป็นการนำเข้าสู่บทเรียน
2. การนำกฎแห่งการฝึกหัดมาใช้ เมื่อต้องการให้ผู้เรียนเกิดทักษะ ด้านการเรียนเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องฝึกหัด เช่น กีฬา ดนตรี ควรสร้างความเข้าใจและหมั่นฝึกในสิ่งที่เรียนไปแล้ว
3. การนำกฎแห่งผลที่ได้รับได้มาใช้เป็นการเสริมแรง โดยเฉพาะการเสริมแรงทางบวก คือ ผู้เรียนจะพอใจเมื่อเรียนได้ผลดี โดยมีคำชมหรือมีรางวัลเป็นการตอบแทน
4. การที่ผู้เรียนจะเรียนรู้ตามหลักการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ เป็นการเรียนด้วยการลองผิดลองถูก จึงควรให้ผู้เรียนเรียนด้วยตนเองจนกว่าผู้เรียนจะค้นหาวิธีเรียนที่ดีและเหมาะสมที่สุด

3. ทฤษฎีการเรียนรู้ของโรเจอร์ส

ทฤษฎีของโรเจอร์ส (Rogers) เขาศึกษาถึงวิธีการบำบัดทางจิต ปล่อยให้เด็กได้ระบายความอัดอั้น ให้ผู้เรียนได้แก้ปัญหาของตนเอง โรเจอร์สมีความเชื่อว่า เรื่องการเรียนรู้ของนักเรียน

เขาต้องเป็นผู้เรียนเอง ครูคอยอยู่ห่าง ๆ เป็นที่ปรึกษา การจัดกิจกรรมในการเรียนควรให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้อย่างบรรยากาศแบบกระบวนกลุ่ม กฎระเบียบ ควรให้นักเรียนในกลุ่มตั้งกันเอง ความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติจะทำให้เกิดทั้งปัญญาและเจตคติที่ดีต่อเรื่องที่เรียนโดยครูผู้สอนไม่สามารถถ่ายทอดทุกสิ่งได้ แต่ครูสามารถจัดสิ่งแวดล้อมให้เขาเรียนสิ่งเหล่านั้นได้

4. ทฤษฎีการเรียนรู้ของคอมบัส

ทฤษฎีของคอมบัส (Combs) เชื่อว่าความเข้าใจเป็นการนำไปสู่การเรียนรู้และกิจกรรมอื่น ๆ ครูควรให้สิ่งแวดล้อมในช่วงที่ผู้เรียนกำลังสนใจและตั้งใจเรียน เป็นการช่วยที่ส่งเสริมความเข้าใจ ผู้เรียนสามารถรับความเชื่อและการรับรู้ได้ ให้ผู้เรียนค้นหาเหตุผลด้วยตนเองและคิดในทางที่ดี ครูจะต้องมีความรู้สึกที่ดีต่อนักเรียนและไวต่อความรู้สึกของนักเรียน หลักการเรียนรู้ที่ได้จากทฤษฎีมนุษยนิยม คือ การให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ให้กับผู้เรียนโดยเฉพาะความรู้สึก อารมณ์ และสภาพจิตใจ ครูมีบทบาทเป็นผู้ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเองโดยเน้นการให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง

การนำหลักการเรียนรู้ของทฤษฎีมนุษยนิยมไปใช้ในการเรียนการสอน มีดังนี้

- 1) การสอนควรมุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน คือ ความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติไปพร้อม ๆ กัน
- 2) การสอนจะเน้นให้ผู้เรียน เป็นผู้แสดงออกได้ร่วมกิจกรรม คิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง
- 3) เน้นความรู้สึกนึกคิด ค่านิยมของผู้เรียน
- 4) เปิดโอกาสให้เลือกเรียนตามความสนใจ
- 5) สร้างบรรยากาศในการเรียน โดยมุ่งความร่วมมือร่วมใจมากกว่าการแข่งขัน
- 6) ควรตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานของนักเรียน
- 7) ครูควรช่วยเหลือ ให้กำลังใจ และอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการเรียนรู้ ดังนี้

ประจบ ดีพรม (2540 : 2) ศึกษาเรื่อง “สภาพปัจจุบันและปัญหาการปฏิบัติตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนเป้าหมายปีการศึกษา 2540 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา” โรงเรียนเป้าหมายการปฏิรูปการศึกษาปีการศึกษา 2540

สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 24 โรงเรียน
ผลการศึกษาพบว่า

1) ด้านการปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา ทุกโรงเรียนได้ปฏิบัติเกี่ยวกับการสำรวจสภาพปัญหา และความพร้อมของโรงเรียนเพื่อการปฏิรูปการศึกษา การวางแผนงานเกี่ยวกับอาคารสถานที่ สนามกีฬา และสื่อการเรียนการสอน การปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ รวมทั้งมีการมอบหมายงานตามความเหมาะสม การพัฒนาสื่อ เครื่องมือ พัฒนาโรงเรียนด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม น้ำดื่ม น้ำใช้และระบบสาธารณสุขปลอดภัย การจัดสื่อ อุปกรณ์การสอนและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ และการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนการสอน

2) ด้านการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา ทุกโรงเรียนจึงได้ปฏิบัติเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกของครูให้มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่อย่างจริงจัง ซึ่งส่วนมากใช้วิธีการประชุมชี้แจงการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถ ในการจัดการเรียนการสอนทันกับวิทยาการสมัยใหม่ ส่วนมากใช้วิธีการจัดส่งครูเข้ารับการอบรมตามงานที่ได้รับมอบหมาย

3) ด้านการปฏิรูปหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน ทุกโรงเรียนจึงได้ดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น การพัฒนาหลักสูตรและสอนประชาธิปไตยแบบยั่งยืน ส่วนมากใช้วิธีจัดให้มีสถานักเรียนที่มีคณะกรรมการนักเรียนมาจากการเลือกตั้ง การสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนได้เรียนอย่างมีความสุข การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง เรียนรู้จากประสบการณ์ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นพิเศษวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และวิชาภาษาอังกฤษ การจัดการกระบวนการเรียนการสอนให้มีความหลากหลายทั้งรูปแบบและเนื้อหาวิชา ยืดหยุ่นเรื่องเวลาและการนำผลที่ได้จากการวัดและประเมินผลผู้เรียนมาใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน

4) ด้านการปฏิรูประบบบริหารการศึกษาทุกโรงเรียน ได้ปฏิบัติเกี่ยวกับการช่วยเหลือค่าใช้จ่ายแก่นักเรียนที่ขาดแคลน การบริหารงบประมาณที่ได้รับจัดสรรโดยยึดตามความต้องการของครูและเป็นไปตามระเบียบของทางราชการ

ชนก แสงกล้า (2541 : 5) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ “การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการปฏิบัติตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ” สรุปได้ว่า สภาพปัจจุบันในการปฏิบัติตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ "ปานกลาง" ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านโรงเรียนสถานศึกษาด้านครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านหลักสูตรกระบวนการเรียนการสอนและด้านระบบบริหารการศึกษาโดยมีประเด็นที่โรงเรียนสามารถปฏิบัติได้ดีจากความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนคือ การดูแลรักษาความสะอาด การตกแต่ง

อาคารสถานที่ บริเวณโรงเรียนด้วยไม้ดอกไม้ประดับ นักเรียนมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา อาคารสถานที่ โรงเรียนจัดครูเข้าสอนได้เหมาะสมตรงกับความต้องการมีความรับผิดชอบและ ผูกพันต่อโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมโดยให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง และควบคุมตนเอง มีผู้รับผิดชอบ ในการรวบรวมข้อมูล และติดตามการปฏิบัติงานตามโครงการอย่างเป็นระบบ ส่วนปัญหาการ ปฏิบัติตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา มีปัญหาอยู่ในระดับ “น้อย” 2 ด้าน คือ ด้านโรงเรียนและ สถานศึกษา กับ ด้านระบบบริหารการศึกษา และมีปัญหาอยู่ในระดับ “ปานกลาง” 2 ด้าน คือ ด้าน ครู และบุคลากรทางการศึกษา กับด้านหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน ประเด็นที่เป็น ปัญหาการปฏิบัติของโรงเรียน คือ การจัดหาบุคลากรภายนอกมาช่วยสอนขาดแหล่งวิทยากรและ สถานที่ฝึกงาน ของนักเรียน ครูไม่มีความรู้ในการทำวิจัย เครื่องมือวัดผลที่ใช้ไม่มีการวิเคราะห์ ปรับปรุง และไม่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ โรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่มีการจัดทำและพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่นขึ้นใช้ในโรงเรียน

จรินทร์ สุรเสรีวงษ์ (2540 : 7) ได้ศึกษาเรื่อง “การวางแผนของโรงเรียนปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี” จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 482 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการวางแผน ของโรงเรียนปฏิรูปการศึกษา โดยภาพรวมตามกระบวนการของการวางแผนมีการปฏิบัติ อยู่ใน ระดับ “มาก” ส่วนปัญหาของการวางแผนพบว่าภาพรวมปัจจัยทุกด้านปัญหาอยู่ในระดับ “กลาง” ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการโรงเรียนปฏิรูปการศึกษา เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย สรุปได้ดังนี้

- 1) มีความต้องการให้มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับ ความรู้ด้านการวางแผน ให้แก่ ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ และเกี่ยวข้องกับการวางแผนและโครงการ
- 2) จัดอัตราค่าจ้างบุคลากรด้านการวางแผนให้เพียงพอเหมาะสมกับงาน
- 3) ให้นำบุคลากรได้มีส่วนร่วมกำหนดนโยบายวัตถุประสงค์การดำเนินงานการ ประเมินผลโครงการ มีการกำหนดวิธีการ ขั้นตอนกระบวนการวางแผนของโรงเรียนให้ชัดเจน

นัฐพงษ์ พันธุ์บท (2540 : 9) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาการบริหารงานด้านอาคารสถานที่ และบุคลากรโรงเรียนปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี” โดยถาม ความคิดเห็นจากกลุ่ม ตัวอย่างจำนวน 509 คน ซึ่งประกอบด้วย หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอและ กิ่งอำเภอ ผู้ช่วยหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอศึกษานิเทศก์อำเภอ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนในจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานด้านอาคารสถานที่และบุคลากร ของโรงเรียนปฏิรูปการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “ดีมาก” ส่วนข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงาน ของโรงเรียนปฏิรูปการศึกษามีดังนี้

- 1) ปัญหาน้ำดื่ม น้ำใช้ไม่เพียงพอ ควรแก้ปัญหาโดยจัดหาภาชนะเก็บกักน้ำให้เพียงพอ

- 2) ปัญหาห้องปฏิบัติการไม่เพียงพอควรใช้ห้องเรียนเป็นห้องปฏิบัติการ
- 3) การปรับปรุงสถานที่ของโรงเรียนควรเป็นความร่วมมือของครู การ โรงเรียน และนักเรียน
- 4) ปัญหาเรื่องประสิทธิภาพในการทำงานควรส่งเสริมให้บุคลากร ได้มีโอกาสฝึกอบรมหรือศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

บุญหนัก นันทกุล (2540 : 11) ได้ศึกษา เรื่อง “การศึกษาการจัดการศึกษาตามแนวปฏิรูปการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี” จาก การสอบถามผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 60 คน ศึกษาพิเศษ จำนวน 14 คน หัวหน้าการ ประถมศึกษาอำเภอ จำนวน 14 คน ที่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า

1. โรงเรียนได้ดำเนินการตามแนวปฏิรูปการศึกษาในระดับ “ปานกลาง” เรียงตามลำดับ คือ ด้านระบบบริหารการศึกษา ด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน ด้านโรงเรียนและสถานศึกษา ยกเว้นด้านครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ดำเนินการในระดับ “น้อย”
2. การดำเนินงานของโรงเรียนปฏิรูปการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีกว่าเดิม
3. โรงเรียนปฏิรูปการศึกษามีปัญหาการดำเนินการ อยู่ในระดับ “มาก” คือ ด้านงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ และด้านอาคารสถานที่ ยกเว้นด้านบุคลากร ด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน และด้านระบบบริหารการศึกษา มีปัญหาอยู่ในระดับ “ปานกลาง”
4. ข้อคิดเห็นต่อแนวปฏิบัติการศึกษา มีดังนี้
 - 4.1 สิ่งที่ดีเมื่อได้ปฏิบัติตามแนวปฏิรูปการศึกษา คือ โรงเรียนได้รับงบประมาณเพิ่มมากขึ้น บุคลากรในโรงเรียนและชุมชนร่วมมือกันในการปรับปรุงโรงเรียน อาคารเรียน อาคารประกอบและบริเวณมีการปรับปรุงให้เหมาะแก่การจัดการเรียนการสอน และโรงเรียนมีห้องพิเศษเพิ่มขึ้น 3 ห้อง คือ ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องวิทยาศาสตร์และห้องคอมพิวเตอร์
 - 4.2 สิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไขเมื่อได้ปฏิบัติตามแนวปฏิรูปการศึกษา คือ งบประมาณและอุปกรณ์ห้องพิเศษ 3 ห้องได้รับล่าช้าบุคลากรขาดความชำนาญเฉพาะทาง ต้องจัดให้มีการอบรมสัมมนานักครอรอยู่เสมอ

อนรรักษ์ อุปพงษ์ (2540 : 14) ได้ศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อการปฏิรูปการศึกษาในจังหวัดสกลนคร” จากการสอบถามผู้บริหารโรงเรียน ในจังหวัดสกลนคร จำนวน 191 คน ผลการวิจัย พบว่า

- 1) ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร เห็นด้วยกับการปฏิรูปโรงเรียนสถานศึกษา ด้านการตั้งกรรมการโรงเรียน การประเมินความต้องการ

ในการพัฒนาโรงเรียนการสร้างแผนปรับปรุงโรงเรียนการปฏิบัติตามแผนให้เกิดผลจริง การรายงานความก้าวหน้าต่อประชาชน การประเมินและปรับปรุงให้เป็นแผนต่อเนื่อง เห็นด้วยในระดับ “มาก”

2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนทั้ง 3 กลุ่มพบว่ามีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน (ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05)

3) จากการศึกษาแนวทางปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาในการปฏิรูปการศึกษานั้นผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นว่า ควรกระจายอำนาจการบริหารจากส่วนกลางให้ส่วนภูมิภาค และท้องถิ่นให้มากที่สุด รัฐบาลควรจัดสรรทรัพยากรการบริหารให้เพียงพอ และควรกำหนดมาตรการซึ่งเป็นสิ่งจูงใจให้เกิดความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน

ศรีชาติ อ่อนโคกสูง (2540 : 15) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาการปฏิบัติงานตามโครงการปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า

1) ได้ดำเนินงานตามโครงการปฏิรูปการศึกษาอยู่ในระดับ “มาก” ทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา และการปฏิรูปหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอน อยู่ในระดับสูงกว่าอีก 2 ด้าน

2) ในการปฏิบัติงานตามโครงการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งมีปัญหาอุปสรรคอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ด้านงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์มีปัญหาและอุปสรรคในระดับ “มาก” ส่วนด้านบริเวณและอาคารสถานที่อยู่ในระดับ “น้อย”

3) หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอศึกษานิเทศก์อำเภอและผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่าโครงการปฏิรูปการศึกษาในเรื่องต่าง ๆ มีความเหมาะสม ช่วยพัฒนาการศึกษา ก่อให้เกิดความร่วมมือจากชุมชน ฯลฯ อยู่ในระดับ “มาก”

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมครูประจำการ

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมครูประจำการ ดังนี้

เกตุมนี มากมี (2527 : 131) ได้ศึกษาเรื่อง “การสอนของครูที่ได้รับการฝึกอบรมจากโครงการฝึกอบรมครูประจำการในการสอดแทรกจริยธรรมตามการรับรู้ของครูและนักเรียน” พบว่าโดยเฉลี่ยแล้วครูส่วนใหญ่ มีความรู้สึกลึกซึ้งต่อวิธีการจัดฝึกอบรม และเทคนิคที่ได้รับจากการฝึกอบรมนำไปใช้ได้พอสมควร และมีความคิดว่าอยากจะให้มีการฝึกอบรมซ้ำอีก ทั้งนี้จะเห็นว่า

หลักสูตรการอบรมสอดคล้องกับความต้องการของครูผู้สอน ทำให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนซึ่งผู้ที่ได้รับผลประโยชน์นั้นคือนักเรียนนั่นเอง

เพียร สุวรรณไตรย์ (2533 : 2) ได้ศึกษาเรื่อง “การทดลองชุดการฝึกอบรมผู้นิเทศงาน วิชาการภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา” ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรการฝึกอบรมมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้นิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาทั่วไป และมีทักษะในการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน เนื้อหาที่สำคัญซึ่งได้แก่ หลักการนิเทศการศึกษา การบริหารหลักสูตร การพัฒนางานวิชาการภายในโรงเรียน การนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนและทักษะของผู้นิเทศงานวิชาการสื่อประสมที่สร้างขึ้นได้แก่ เอกสารประกอบการฝึกอบรม 16 เล่ม สไลด์ 1 ชุด วิดีโอเทป 1 เรื่อง รวมกับสื่อบุคคลซึ่งเป็นวิทยากร ผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมก่อน และหลังการฝึกอบรมปรากฏค่าเฉลี่ยมีความแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญที่ระดับ .01 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความเห็นว่าเนื้อหาวิชามีความเหมาะสมมาก และสามารถนำไปใช้ได้ภายในโรงเรียนได้ สื่อเอกสารมีคุณภาพดีแต่ วิดีโอ และสไลด์มีคุณภาพปานกลาง วิธีการฝึกอบรมและบรรยากาศในการฝึกอบรมดี ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นคณะกรรมการสามัญศึกษาจังหวัดมุกดาหารได้ประเมินว่า เนื้อหาวิชาในการอบรมมีความเหมาะสมระดับปานกลาง สื่อประสม กระบวนการ และกิจกรรมการฝึกอบรมมีความเหมาะสมในระดับ “มาก”

นรินทร์ อามาตย์ (2538 : 3) ได้ศึกษาเรื่อง “แนวทางพัฒนาการฝึกอบรมข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัย พบว่า

1) ส่วนใหญ่แล้วข้าราชการครูเคยได้รับการฝึกอบรมในเรื่องที่เกี่ยวกับการพัฒนางานวิชาการ และการพัฒนาครูประจำชั้น มีสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่นเป็นผู้จัด โดยใช้สถานที่ของหน่วยราชการอื่น มีการใช้งบประมาณของโครงการ แต่ก็มีจำนวนไม่น้อยที่ใช้เงินส่วนตัว การเข้ารับการฝึกอบรมประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมจะเกิดขึ้นกับผู้เข้ารับการอบรมโดยตรง และส่งผลต่อการพัฒนางานด้านวิชาการเป็นหลัก

2) การฝึกอบรมข้าราชการครูมีปัญหาในระดับน้อยทั้งในด้านที่เกี่ยวกับการพัฒนางานด้านผู้จัดการฝึกอบรมและด้านผู้เข้ารับการฝึกอบรม แต่ก็มีข้อสังเกตว่ามีปัญหาบางประการที่ควรให้ความสนใจเช่น ปัญหาการขาดงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอ ปัญหาเน้นภาคทฤษฎี มากกว่าภาคปฏิบัติ และปัญหาผู้เข้ารับการฝึกอบรมขาดการเตรียมตัวที่ดีพอ เป็นต้น

3) ข้าราชการครูที่มีความต้องการให้มีการใช้วิธีการในการฝึกอบรมที่หลากหลายแต่ควรลดวิธีการบรรยายลงแล้วเพิ่มวิธีการสาธิตให้มากขึ้น เน้นเนื้อหาในการสร้างผลงานทางวิชาการ

และเนื้อหาการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณที่ดี ควรควบคุมถึงภาระงานทุกด้านของโรงเรียน และควรมีสถานที่จัดการประชุมของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดโดยเฉพาะ

4) ข้าราชการครูให้ข้อเสนอแนะการเลือกสรรวิทยากรที่เชี่ยวชาญ การจัดหลักสูตรที่ตรงตามความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรม การจัดฝึกอบรมในสถานที่ที่มีแหล่งศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม และการเน้นภาคปฏิบัติให้มากกว่าภาคทฤษฎี

คงไคย เรื่องเดช (2543 : 108-109) ได้ศึกษา เรื่อง “ผลการพัฒนาบุคลากรแกนนำเพื่อเป็นต้นแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน” สรุปผลจากการอบรมพบว่า

1) บุคลากรแกนนำที่มีวิชาเอกต่างกันมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระของการอบรมโดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน โดยมีความรู้ความเข้าใจในแต่ละรายการของการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าคณะวิทยากรที่ดำเนินการจัดอบรมผ่านการอบรมปฏิบัติการเพื่อพัฒนาวิทยากรแกนนำมาก่อนแล้ว จึงอาจสรุปแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรแกนนำว่า บุคลากรแกนนำทุกคนสามารถพัฒนาตนเองได้จากการศึกษาค้นคว้าและการลงมือปฏิบัติจริงเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่แท้จริง สอดคล้องแนวคิดของ Watson (อ้างใน พรณี ช.เจนจิต 2538 : 283) ที่กล่าวว่า “เขาจะสามารถควบคุมพฤติกรรมทุกชนิดของคนได้ สามารถจะให้เป็นอย่างใดได้นั้นโดยมิต้องคำนึงถึงสติปัญญา ความสามารถ” อีกประการหนึ่งที่สำคัญและน่าจะมีส่วนช่วยครู ผู้บริหารโรงเรียนแกนนำในการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ คือ การจัดให้มีบรรยากาศในการปฏิรูปการศึกษาอย่างต่อเนื่องทุกหน่วยงาน

2) ครูผู้สอน และผู้บริหารโรงเรียนเสนอแนะว่า ควรมีการนิเทศติดตามประเมินผลเป็นระยะๆ และจัดอบรมเพิ่มเติมด้วย

3) จากความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ที่ครูและผู้บริหารในโรงเรียนแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนสนใจเกี่ยวกับวิธีการจัดอบรม ตลอดจนข้อบกพร่องของการอบรมโดยไม่สนใจ เนื้อหาสาระสำคัญเกี่ยวกับการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้มากนัก ในขณะที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่สนใจเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้มากและแสดงความกังวลว่าจะปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ไม่สำเร็จ จึงเสนอความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าควรจัดอบรมผู้บริหารโรงเรียนทุกโรงเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจแนวทางเดียวกัน จึงจะง่ายต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของครูในโรงเรียน

3.1) ผู้บริหารโรงเรียนควรรู้และสนใจเองการปฏิรูปด้วย

3.2) ควรให้มีการอบรมสัมมนาครูทุกคน

พิสมัย หาญสมบัติ (2537 : 89-90) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การสร้างชุดฝึกอบรมครูแนะแนวระดับมัธยมศึกษา ในจังหวัดอุดรดิตถ์ แพร่ น่าน” ผลการวิจัยพบว่า

1) ครูแนะแนวในระดับมัศึกษามีปัญหาในการจัดบริการแนะแนว ระดับมัธยมศึกษาในระดับมากทุกด้าน

2) ได้ชุดฝึกอบรมครูแนะแนวระดับมัธยมศึกษา ในจังหวัดอุดรดิตถ์ แพร่ น่าน จำนวน 6 ชุด ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ทุกชุด

3) ครูแนะแนวระดับมัธยมศึกษาที่เข้ารับการอบรมเพื่อทดลองใช้ชุดฝึกอบรมมีคะแนนปัญหาการจัดบริการแนะแนวหลังการอบรมต่ำกว่าก่อนการอบรมในทุกๆชุด อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4) ครูแนะแนวระดับมัธยมศึกษาที่เข้ารับการอบรม เพื่อทดลองใช้ชุดฝึกอบรมมีผลสัมฤทธิ์จากการทดสอบภายหลังการอบรมสูงกว่า ก่อนการอบรมในทุก ๆ ชุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จึงสรุปได้ว่าชุดฝึกอบรมครูแนะแนว ระดับมัธยมศึกษาที่สร้างขึ้นครั้งนี้ สามารถช่วยเพิ่มความรู้ ประสิทธิภาพ ฝึกทักษะ และช่วยแก้ปัญหาการจัดบริการแนะแนวในทุกๆด้านอย่างมีประสิทธิภาพ

ประจักษ์ สมนิยาม (2543 : 2) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาชุดฝึกอบรมการปฏิบัติการตามระเบียบว่าด้วยการประเมินผลการ เรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) พ.ศ. 2533” โดยศึกษาวิจัยครูผู้สอนระดับประถมศึกษาทุกคน จากกลุ่มโรงเรียนด้าน สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเกาะกอบเชิง จำนวน 55 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผลการวิจัยพบว่า ชุดอบรมการปฏิบัติการตามระเบียบ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียน ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) พ.ศ. 2533 มีประสิทธิภาพ 82.71/82.36 และครูมีคะแนนเฉลี่ย ก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1) สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ และสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ควรนำชุดฝึกอบรม ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ไปใช้ในการพัฒนาความรู้ ของครูผู้สอนเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ การปฏิบัติตามระเบียบ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียน ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

2) ผู้บริหาร ศึกษาพิเศษควรสนับสนุนให้ครูผู้สอน ได้ศึกษาชุดฝึกอบรมนี้ เพื่อให้การวัดและประเมินผลการเรียน เป็นไปอย่างถูกต้องตามที่หลักสูตรกำหนด

3) ในการใช้ชุดฝึกอบรม ครูผู้สอนควรศึกษาขั้นตอนในการฝึกให้เข้าใจ ทำการฝึกได้อย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ การฝึกอบรมจึงจะเกิดประโยชน์อย่างแท้จริง

4) สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์ และสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอื่น ๆ ควรมีการศึกษาความต้องการ การเข้ารับการฝึกอบรมครูผู้สอน กลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อนำความต้องการ การเข้ารับการฝึกอบรมของครูผู้สอนมาสร้างเป็นชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง

สมเด็จพระสังฆราช (2536 : 1) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาบุคลากรครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดวิจัยครั้งนี้ ศึกษาการพัฒนาบุคลากรครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด เกี่ยวกับ (1) สภาพปัจจุบันในการพัฒนาบุคลากรครู (2) ปัญหาในการพัฒนาบุคลากรครู และ (3) ความต้องการและข้อเสนอแนะในการพัฒนาบุคลากรครู จำนวน 506 คน ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหารจำนวน 106 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติการจำนวน 400 คนผลการวิจัยพบว่า

1) ในสภาพปัจจุบันในการพัฒนาบุคลากรครู มีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับ "น้อย" โดยเฉพาะด้านการส่งเสริมให้เป็นสมาชิกสมาคมทางวิชาการ การประเมินประสิทธิภาพการทำงานของครู

2) ปัญหาในการพัฒนาบุคลากรครูจัดไว้ 3 อันดับแรก ได้แก่ (1) งบประมาณสนับสนุนไม่เพียงพอ (2) ขาดการวิเคราะห์วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และ (3) เครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาบุคลากรครูไม่เพียงพอ

3) ความต้องการในการพัฒนาบุคลากรครูจัดไว้ 3 อันดับแรก ได้แก่ (1) การมีส่วนร่วมในการบริหารงานของโรงเรียน (2) การประเมินผลประสิทธิภาพการทำงานของครู (3) การอบรมและการสัมมนาทางวิชาการ

4) ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาบุคลากรครู ที่สำคัญ 4 อันดับแรก คือ (1) เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงานโครงการ การพัฒนาบุคลากรครู (2) ส่งเสริมให้ครูมีความกระตือรือร้นและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน (3) กิจกรรมในการพัฒนาตนเองที่ครูควรกระทำ ได้แก่ การวางแผนพัฒนาตนเอง และการพัฒนาปรับปรุงวิธีการสอนเป็นประจำ (4) โรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูได้เข้าร่วมประชุมอบรม สัมมนาทางวิชาการ ทั้งในและนอกโรงเรียน

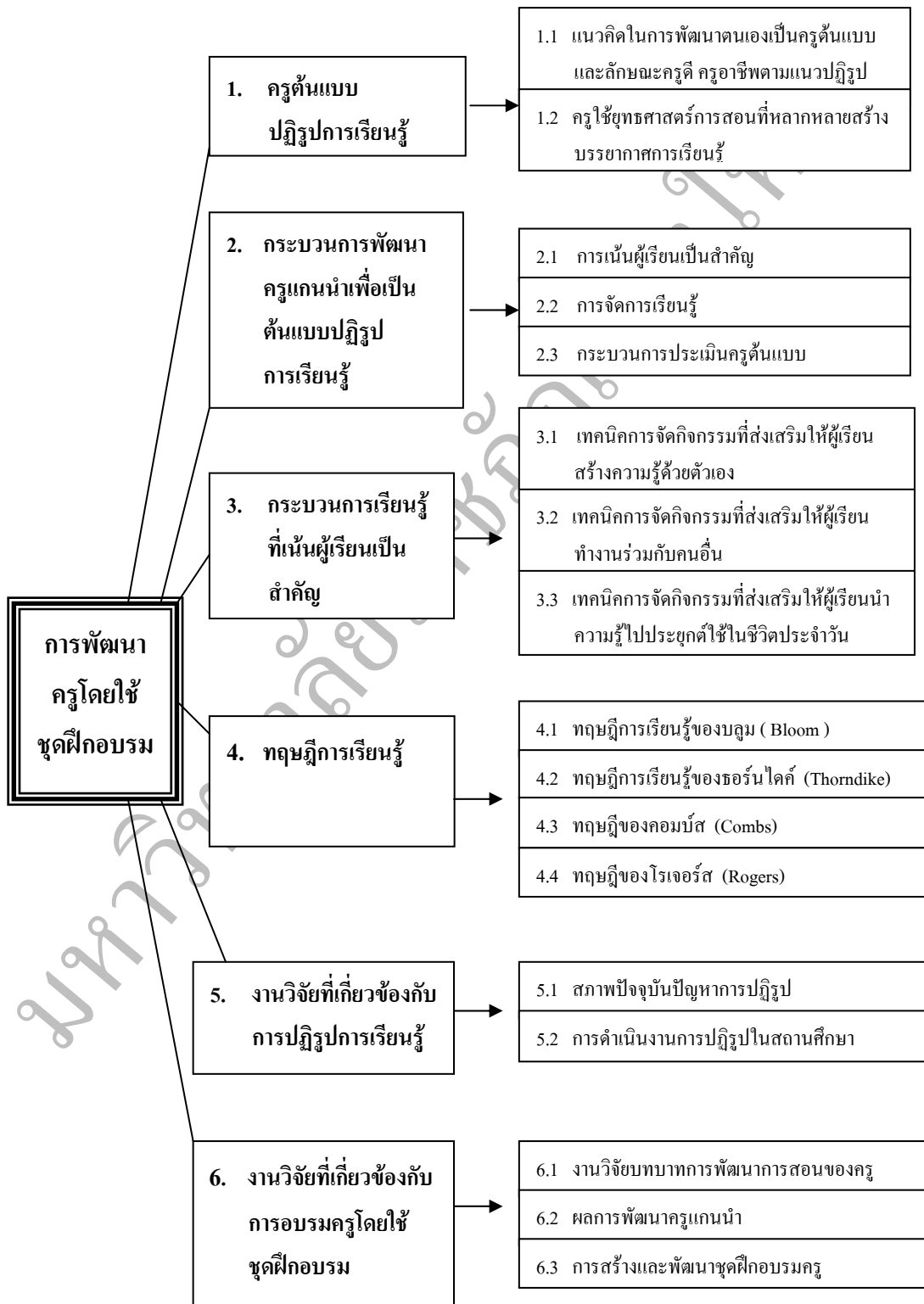
กรมการฝึกหัดครู (253 : 153) ได้ศึกษาเรื่อง “การฝึกอบรมครูในทศวรรษหน้า (2535-2544)” ในประเด็น การประเมินผลการฝึกอบรมครูพบว่า แนวโน้มการประเมินผลโครงการฝึกอบรมครูทศวรรษหน้า ตามความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ สรุปได้ว่า ต้องมีการประเมินทั้งระบบ คือปัจจัยป้อนเข้า (Input) กระบวนการฝึกอบรม (Process) และผลผลิต (Output) ของการฝึกอบรมเพื่อให้ทราบผลดีผลเสียที่เกิดขึ้นทั้งหมด ให้มีการประเมินการปฏิบัติงานของ

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทั้งก่อนและหลังการฝึกอบรมมีการติดตามผล ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้นำความรู้ทักษะที่ได้รับไปใช้ในการปฏิบัติงาน หรือไม่ รวมทั้งเอาข้อมูลจากการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงหรือเตรียมการฝึกอบรมในครั้งต่อไป ลักษณะของการประเมินนั้นต้องมีการประเมินทุกระยะ โดยเฉพาะด้านพฤติกรรมการสอนและการพัฒนาตนเองของครู ซึ่งผู้เชี่ยวชาญหลายท่านได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าต้องใช้เวลาติดตามผลนานพอสมควร กล่าวโดยสรุปคือ การประเมินผลการฝึกอบรมครูในอนาคต จะมีการประเมินผลทุกปัจจัยทุกองค์ประกอบและ ทุกระยะของการฝึกอบรมโดยเน้นการประเมินผลการปฏิบัติงานครู และการนำผลการฝึกอบรม ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอน

แนวคิดของผู้วิจัยในการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับ การพัฒนาครูและพัฒนาชุดฝึกอบรมครูเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการสอนนั้น ผู้วิจัยจึงคิดว่าครูต้องการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการดำเนินการในทุกองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ มุ่งสู่เป้าหมาย คือ การพัฒนาผู้เรียนแต่ละคนเต็มตามศักยภาพรอบด้านอย่างสมดุล มีทักษะในการแสวงหาความรู้ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนเต็มตามศักยภาพจำเป็นต้องมีวิธีการและเทคนิคที่หลากหลาย การเลือกเทคนิควิธีการไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนต้องพิจารณาความเหมาะสมกับผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้ที่มีความสำคัญที่จะนำการเรียนรู้ที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม คือ ผู้สอน ดังนั้นครูผู้สอนต้องเปลี่ยนแนวคิด และวิธีการสอนให้เป็นลักษณะของผู้จัดการเรียนรู้จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาครู และการพัฒนานั้น การฝึกอบรมครูประจำการโดยใช้ชุดฝึกอบรมจึงเป็นวิธีการที่จะพัฒนาครูได้อย่างดี จึงสรุปเป็นกรอบแนวคิดนำเสนอเป็นแผนผังไว้ ดังภาพที่ 2.1 ดังนี้

แผนผังแนวคิดการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูแกนนำ

ภาพที่ 2.1 แผนผังแนวคิดการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูแกนนำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่